

Jarðferðamennska í íslensku samhengi

dr. Rögnvaldur Ólafsson

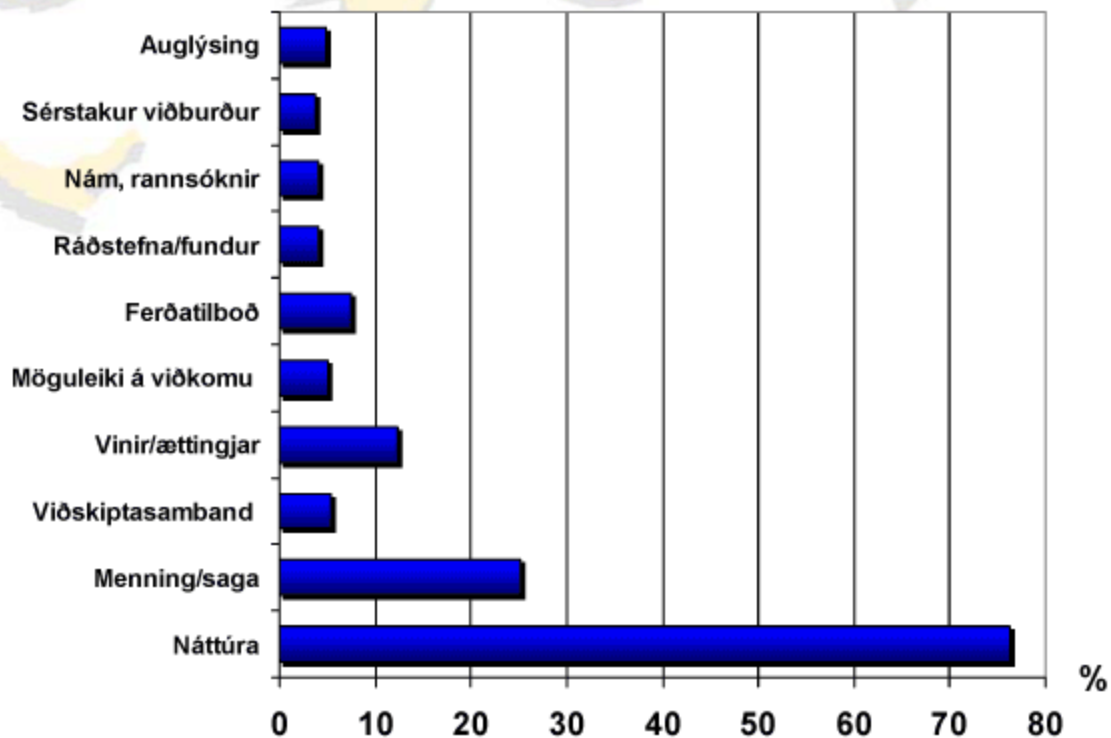
Stofnun fræðasetra Háskóla Íslands

Vinnufundur um vörupróun í jarðferðamennsku
3. september 2009

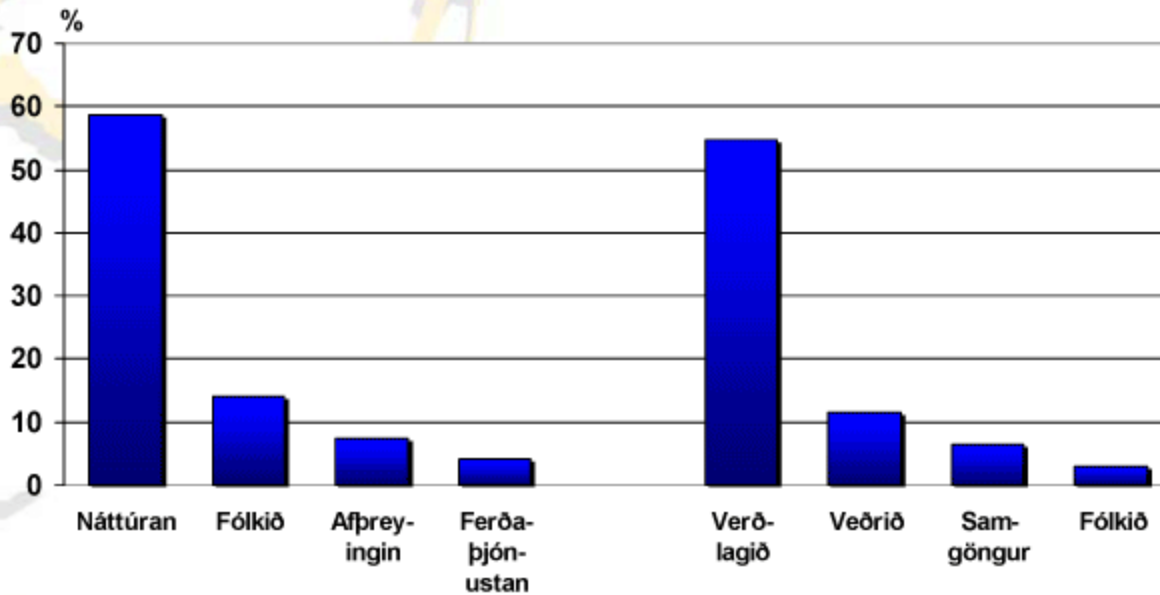
Um hvað verður rætt?

- Hvað sækja ferðamenn til Íslands?
- Stóri draumurinn: Ísland á úthafshrygg
 - Heimsminjaskrá UNESCO
- Raunveruleikinn
 - European Geoparks
 - Skilyrði fyrir inngöngu og hver er staðan hér á landi

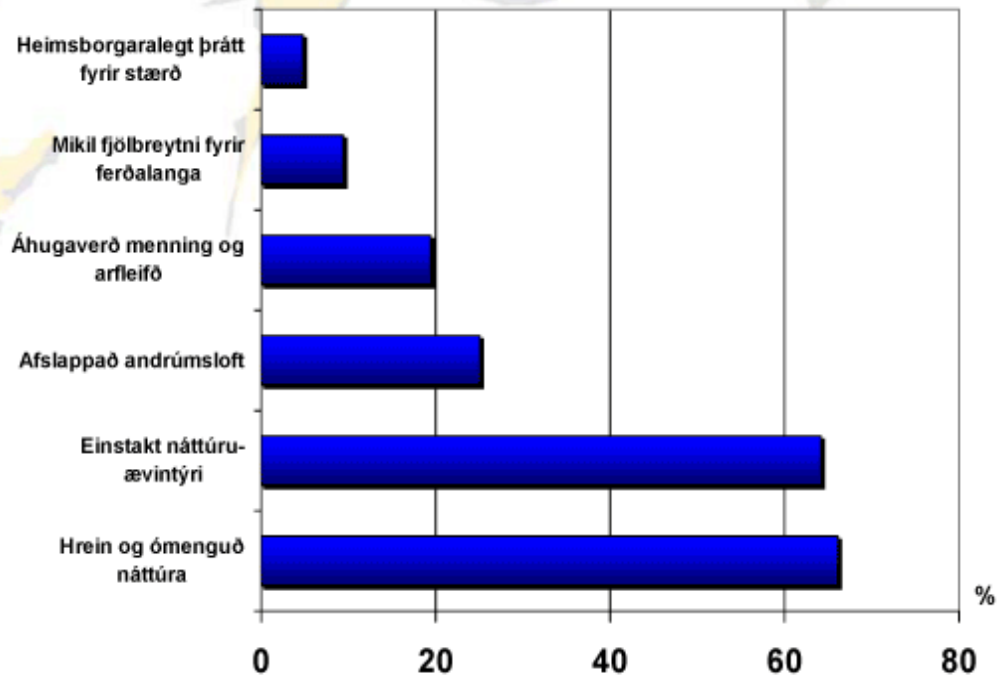
Áhrifapættir á ákvörðun um Íslandsferð

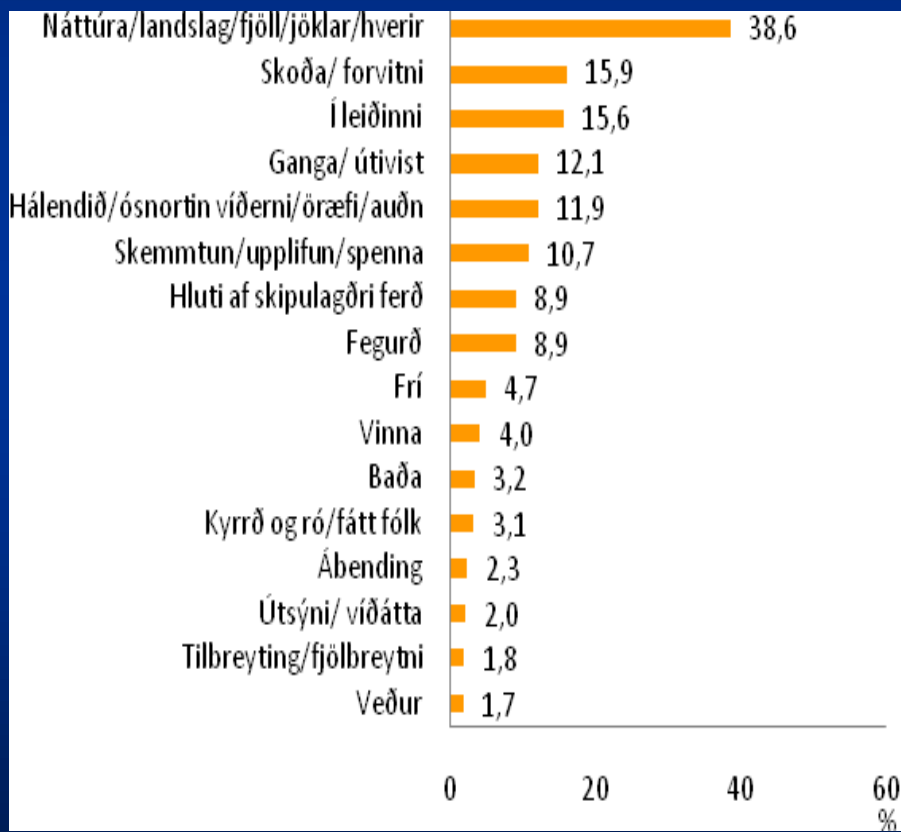
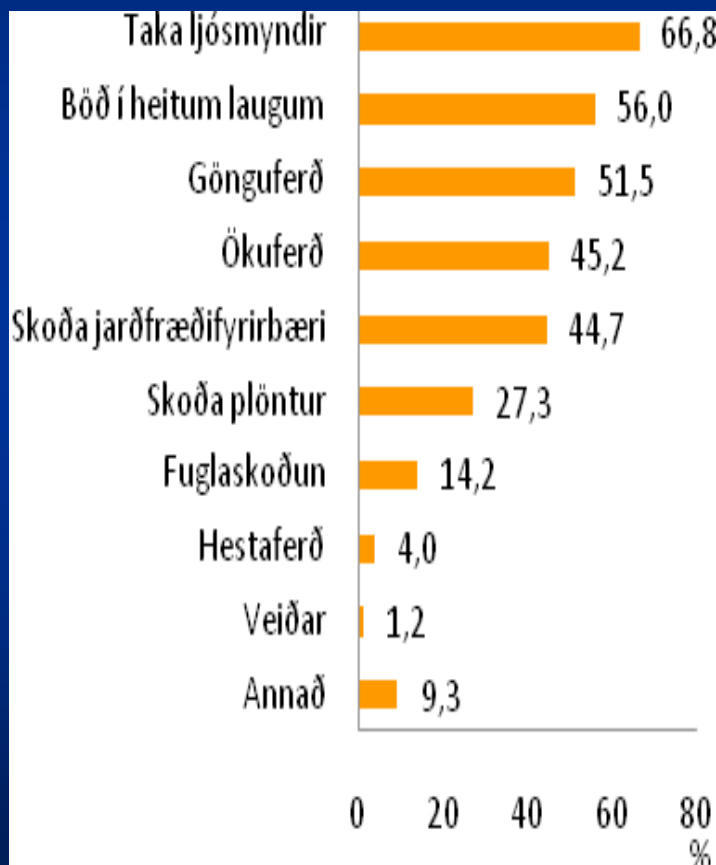
Hvaða þættir voru jákvæðastir og neikvæðastir við ferðina?

Hvað af eftirfarandi fannst þér lýsa Íslandi best?

Úr rannsókn Önnu Dóru Sæpórsdóttur á Kili 2007 - styrkt af Ferðamálastofu

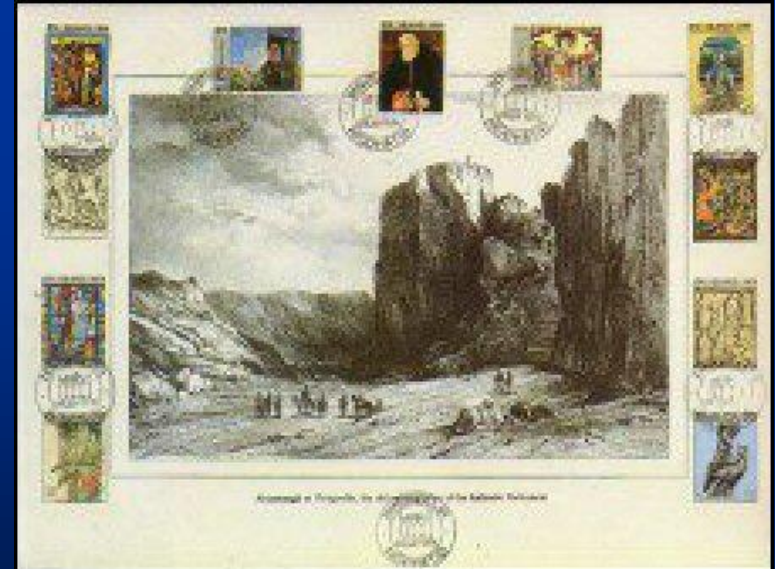
Jarðfræðifyrirkæri - aðráttarafl ferðapjónustunnar frá upphafi

Gullfoss

Geysir, Íslandsferð
J. Ross Browne 1862

Þingvellir

The Golden circle

enn vinsælasta skoðunarferðin meðal erlendra ferðamanna

Ímynd og markaðssetning

- Náttúran hefur verið notuð markvisst í markaðsetningu íslenskrar ferðapjónustu
- Jarðfræðin hins vegar ekki
 - þótt hún sé mikilvægur hluti af ímynd landsins

Náttúrugarður

- Háskólafélag Suðurlands er með átaksverkefni á svæðinu milli Markarfljóts og Lómagnúps
 - Einn þáttur verkefnisins er að kanna möguleika á náttúrugarði/görðum tengdum Kötlu og Lakagígum
 - Unnið í samstarfi við sveitarfélög og aðila á svæðinu
 - Þau hafa lengi stefnt að slíku, t.d. á Kirkjubæjarklaustri

Eldvirkni

- Kirkjubæjarklaustur
 - Skaftáreldar
 - Lakagígar
- Vík
 - Katla

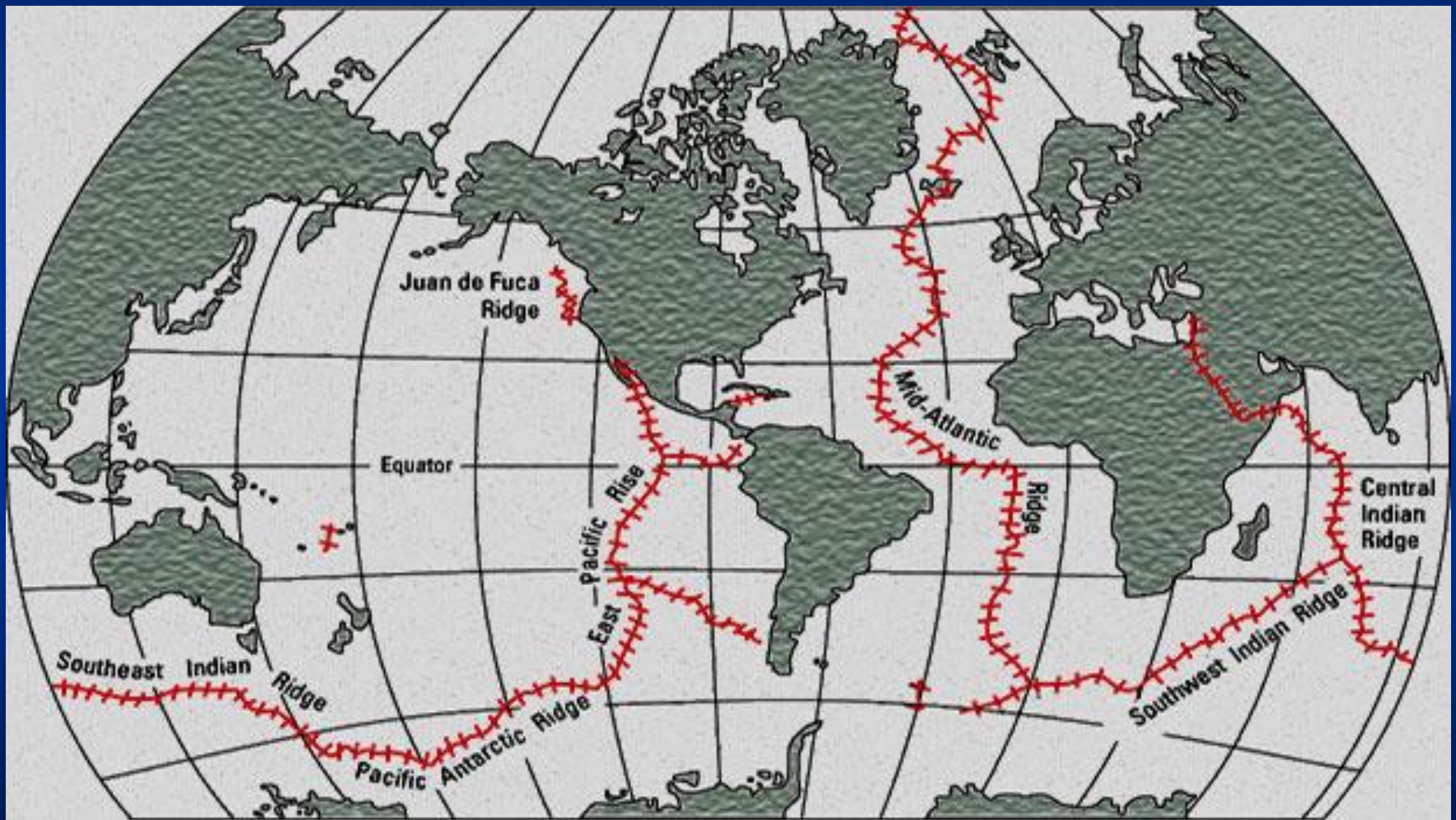
Vandinn

- Vantaði samstöðu
- Vantaði stærri einingar
 - Markaðsetning dýr
 - Þarf fjölbreytt framboð
- Vantaði leiðarvísi um framkvæmdina
 - Margar viljugar hendur
 - en ekki ljóst hvað þurfti að gera
 - né hvernig

Ein vara – Ísland allt

- Hvað gæti sameinað okkur í jarðferðamennsku?
 - Samstarf ferðapjónustuaðila á jarðfræðilega áhugaverðum svæðum
 - Markaðssetning
 - Kynningarefni
 - Samstarf ferðapjónustu og vísindamanna
 - Jarðvísindi eru öflug á Íslandi, einkum um eldfjöll og jökla

Atlantshafshryggurinn

Atlantshafshryggurinn

- Stærsta jarðmyndun hér á jörð
- Nær frá nyrst í norðurhöfum, 87° N
- lengst suður í höf, 54° S
- Uppgötvaðist 1950
- Plötukeningin
 - Ameríkuplatan vestan okkar og Evrópuplatan að austan
- Gliðnar um 2,5cm á ári

Atlantshafshryggurinn er:

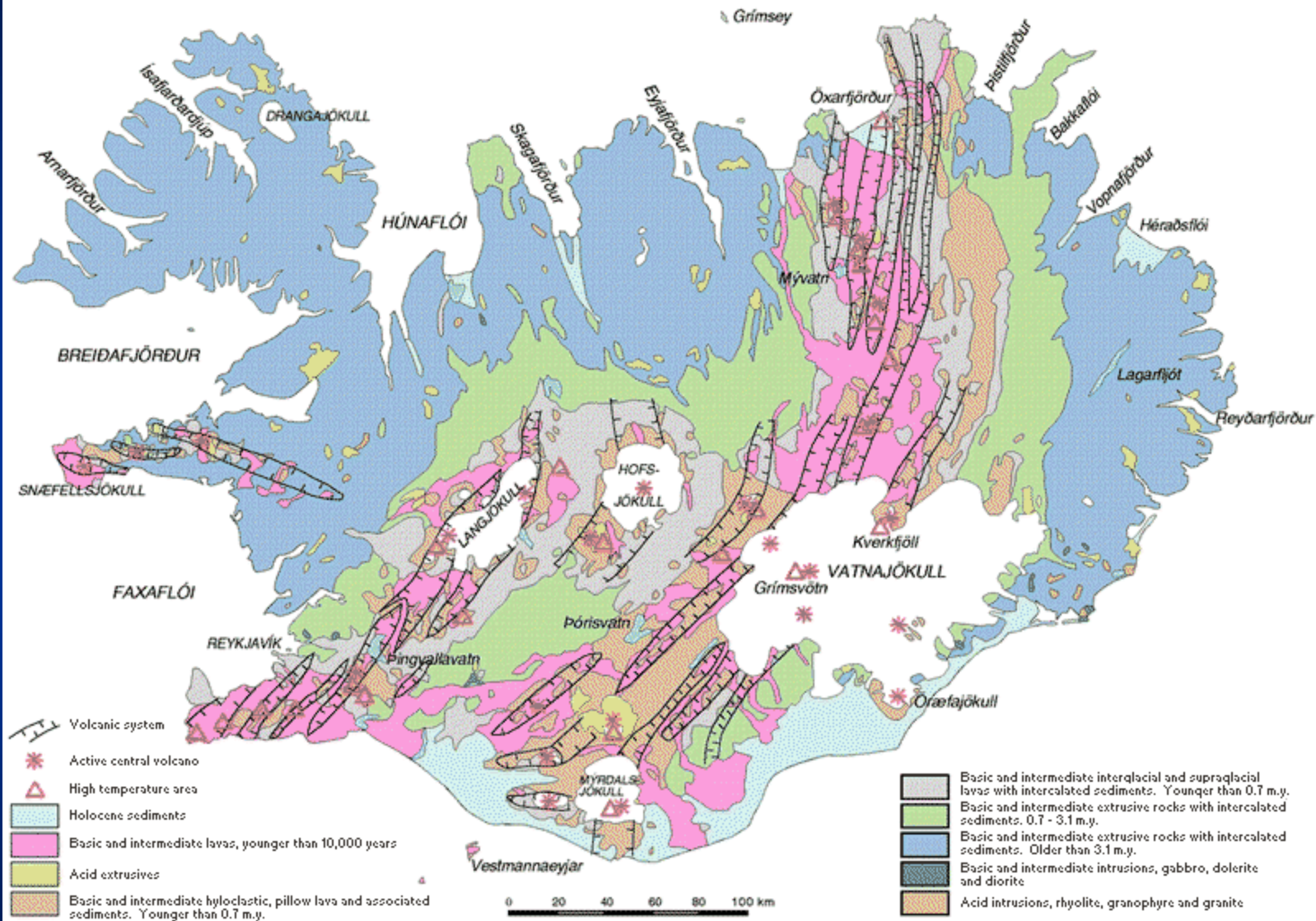
- Stór og sýnilegur
 - Gjárnar á Reykjanesi blasa við þegar þú lendir í Keflavík
- Flottur
 - Almannagjá
- Virkur núna
 - Eldgos á 4 ára fresti
 - Hægt að strengja málband yfir hann og mæla virknina, þessa 2,5 cm
- Snertir alla jörðina og allt á henni

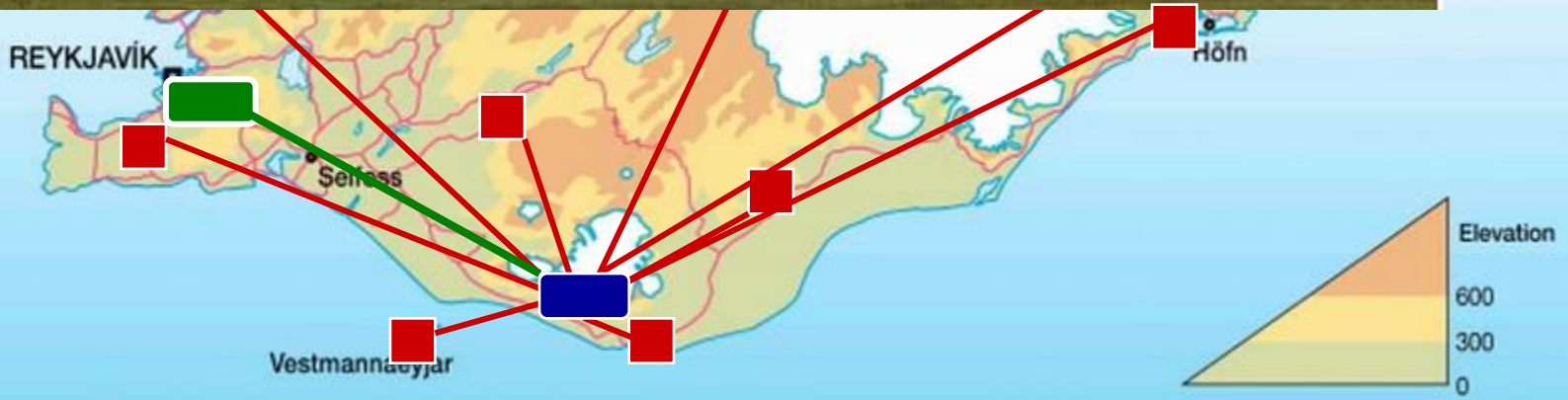
og hann er eiginlega okkar

- Hryggurinn er að langmestu leyti neðansjávar
- En það eru nokkrar eyjar sem standa uppúr:
 1. Jan Mayen (Noregur)
 2. Ísland
 3. Azores (Portúgal)
 4. St Paul's rock (Brasilía)
 5. Ascension Island (UK)
 6. St Helena (UK)
 7. Tristan da Cunha (UK)
 8. Gough Island (UK)
 9. Bouvet Island (Noregur)

A potential serial nomination

- In the context of the “Earth Heritage-World Heritage” conference at the Dorset- and Devon Coast (September 2004, United Kingdom). on geological conservation, representatives from Norway, Iceland, Azores, the United Kingdom, IUCN and UNESCO met to review the geological and biological heritage of the MAR in the North Atlantic. Discussions focused on the areas where the highest peaks of the mountain chain reach sea-level and shape islands.

Gott að nálgast svona í skrefum

- Koma á samstarfi á landinu:
 - Þeirra sem reka starfsemi tengda jarðfræði
 - Ferðaþjónustunnar
 - Vísindamanna
- Stofna einn eða fleiri garða sem sæktu um aðild að European Geoparks
- Vinna samhliða að UNESCO viðurkenningu

Staðan nú

- Fengum (HfSu) Lovísu Ásbjörnsdóttur jarðfræðing, UST og Surtseyjarstofu til að gera skýrslu um málið
- Héldum, með Georg Walker setrinu á Breiðdalsvík, málþing 5. febrúar í vetur
- Fengum Patrick McKeever frá European Geoparks hingað í ágúst til ráðgjafar
 - Skoðaði svæðið
 - Fundaði með sveitastjórnnum

European Geoparks

- Samtök jarðgarða í Evrópu
- 32 garðar sem vinna saman
- Hafa sameiginlegt gæðaeftirlit
- Sameiginlegt lógó

Hvað er jarðgarður?

- Ekki rannsóknastöð í jarðfræði
- Miklu meira skipulagning og markaðssetning á ferðapjónustu
 - Vistvænni
 - Þematengdri
- Geta verið eðlilegt næsta skref í ferðapjónustu hér á landi
 - Ferðapjónustu sem er þegar búin að byggja upp mikið af sínum innviðum

Aðgangskröfur European Geoparks

- Gefa út lista yfir hvað þarf að vera til staðar
- Mun líta á nokkur atriði þar og íhuga hvort svæði á Íslandi eiga möguleika

Af umsóknarblaði European Geoparks

Category		Weighting (%)
I	Geology and Landscape	
1.1	Territory	5
1.2	Geoconservation	20
1.3	Natural and Cultural Heritage	10
II.	Management Structures	25
III	Interpretation and Environmental Education	15
IV	Geotourism	15
V	Sustainable Regional Economic Development	10
Total		100

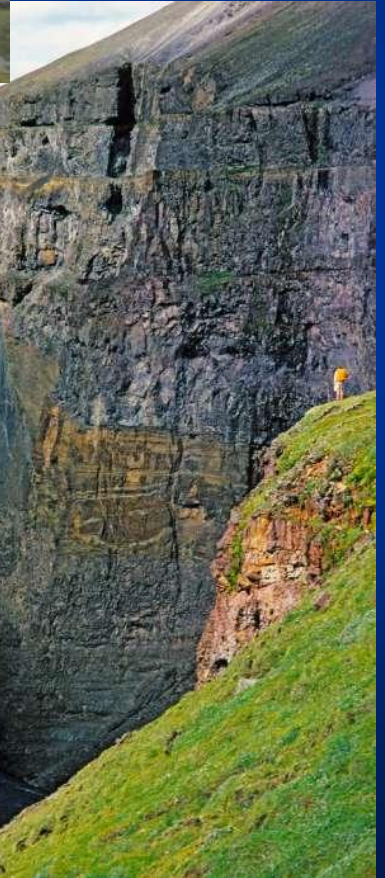
35%

Af umsóknarblaði European Geoparks

Category		Weighting (%)
I	Geology and Landscape	
1.1	Territory	5
1.2	Geoconservation	20
1.3	Natural and Cultural Heritage	10
II.	Management Structures	25
III	Interpretation and Environmental Education	15
IV	Geotourism	15
V	Sustainable Regional Economic Development	10
Total		100

1.1.1 List of “Geosites” located within territory

- 20 “Geosites” or more 100 pts
- 40 “Geosites” or more 200 pts

Mývatn

Jökulsárgljúfur

1.1.2 *Geodiversity*

- How many geological periods are represented in your area?
- How many clearly defined rock types are represented in your area?
 - 10 pts each, maximum 50 pts
- How many distinct geological or geomorphological features are present within your area?
 - 10 pts each, maximum 100 pts

*Geysifjölbreyttar
tegundir eldstöðva*

Fjölbreytileg og villt náttúra

Samspil íss og elds

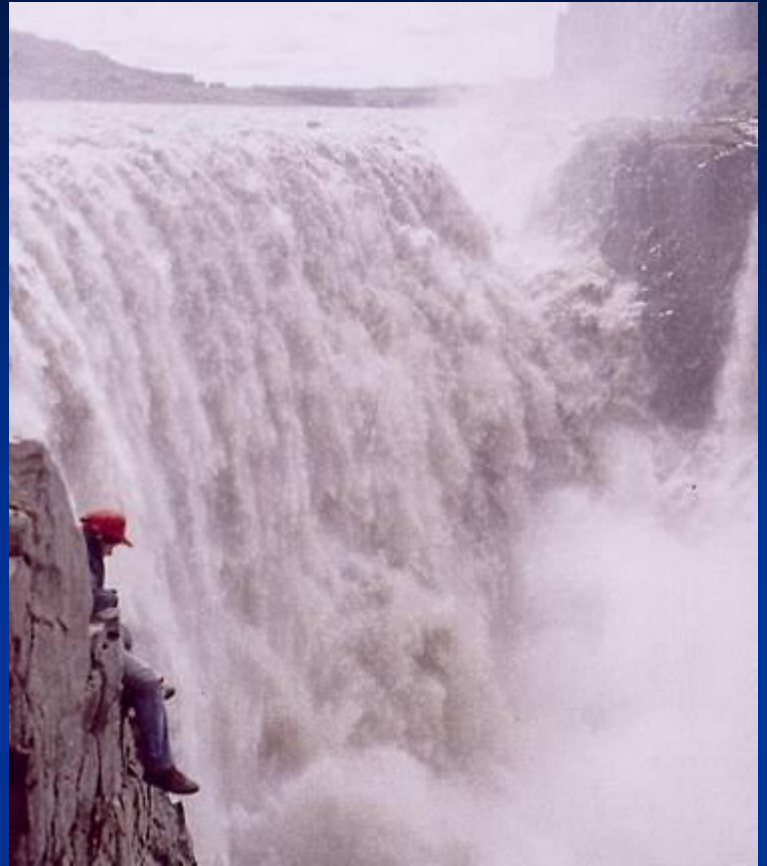

Kverkfjöll

Háfravammagljúfur

Kraftur jarðar

Landmótun sorfun jökla

1.1.3 Public Interpretation of the Geopark's sites of interest

- Number of sites with public Interpretation (trails, interpretation panels or leaflets)
 - 5-10 40 pts
 - 10-20 80 pts
 - 20 or more 140 pts
- Sites of Scientific Importance > 25 % 40 pts
- Sites used for Education > 25 % 40 pts
- Sites used for Geotourism > 25 % 40 pts
- Non-Geological Sites 40 pts
- Maximum Total 300 pts

Af umsóknarblaði European Geoparks

Category		Weighting (%)
I	Geology and Landscape	
1.1	Territory	5
1.2	Geoconservation	20
1.3	Natural and Cultural Heritage	10
II.	Management Structures	25
III	Interpretation and Environmental Education	15
IV	Geotourism	15
V	Sustainable Regional Economic Development	10
Total		100

3.1 Research, information and education scientific activity within the territory

- At least one scientific/academic institution working in the Applicant's area 40 pts
- At least one of PhD thesis on Applicant's area within the past three years 40 pts
- At least five scientific or tourism focused academic papers from the work within the Applicant's area during last 5 years 40 pts

3.2 Do you operate programs of environmental education in your Applicant area?

- Personal and individual program offered to children visiting the Applicant's area 20 pts
- Do you operate a special program for primary/elementary school classes? 20 pts
- Do you operate a special program for secondary/high school classes? 20 pts
- Do you operate a special program for university students? 20 pts

Af umsóknarblaði European Geoparks

Category		Weighting (%)
I	Geology and Landscape	
1.1	Territory	5
1.2	Geoconservation	20
1.3	Natural and Cultural Heritage	10
II.	Management Structures	25
III	Interpretation and Environmental Education	15
IV	Geotourism	15
V	Sustainable Regional Economic Development	10
Total		100

4.1 Do information centres or exhibitions concerning the area exist in the Applicant's area?

- At least one information centre, managed by yourself or one of the partner members of your organization 30 pts
- Existing 'info points' or similar facilities throughout the area managed by yourself or one of the partner members of your organization 20 pts
- Information centre "meeting and starting" point for excursions 10 pts

4.5 What kind of guided tours have been developed by your management body or your partners?

- Groups with special interests in geology and geomorphology 10 pts
- Tours take place regularly during the season 10 pts
- Tours for a broad audience 20 pts
- Do you offer tours for disabled visitors 10 pts

4.6 What else do you use to inform visitors about your area

- Easy to read interpretation panels in entrance areas or at Tourist locations 50 pts
- There is at least one promoted trail dealing with geological subjects, developed by your team, alongside any developed by partners. 40 pts
- Information panels along trails are regularly checked and cleaned 10 pts

Af umsóknarblaði European Geoparks

Category		Weighting (%)
I	Geology and Landscape	
1.1	Territory	5
1.2	Geoconservation	20
1.3	Natural and Cultural Heritage	10
II.	Management Structures	25
III	Interpretation and Environmental Education	15
IV	Geotourism	15
V	Sustainable Regional Economic Development	10
Total		100

5. 1 What efforts are undertaken to promote regional food and craft products, integrating the catering trade?

- Initiatives promoting food from regional and/or ecological production, which your organisation develops or actively supports. 50 pts
- Meals from regional and/or ecological production are available in restaurants 30 pts
- The Applicant organizes markets, where mainly regional agricultural products are sold 50 pts
- Direct marketing of regional agricultural products is promoted 40 pts

5.3. How are regional crafts promoted?

- The marketing of local craft products is actively supported 50 pts
- Local craft products are showcased 100 pts

Staðan í íslenskri ferðapjónustu

- Nú koma hingað yfir 500 þús. ferðamenn á ári
 - Flestir í júlí og ágúst
- Ekki víst að borgi sig að fjölga þeim frekar
 - Þarf meira gistirými með lítilli nýtingu
 - Vantar fólk í þjónustustörfun
 - Mikið af einföldum störfum sem ekki er greitt mikið fyrir

Jarðfræðin gæti verið gagnleg

- Nýtileg í markaðssetningu
- Nýir markhópar
 - Fólk í leit að fróðleik
 - Skólahópar
 - Námskeið
- Möguleg lenging ferðamannatíma
- Auðvelt að tengja við alls konar náttúrutengda ferðaþjónustu
- Frá massatúrisma í sérhæfðari ferðaþjónustu

Sérhæfð ferðapjónusta

- Minni fjölgun gesta en ella
- Lengri ferðamannatími
 - Betri nýting á innviðum og fjárfestingu
 - Fleiri heilsársstörf
 - Fjölbreyttari störf
 - Áhersla á jarðfræði mundi fljótlega krefjast 10-15 jarðfræðinga í héraði
- Samvinna um markaðsetningu og annað

Ekki bara jarðfræði

- Móðir jörð og það sem hún býður upp á
- Samspil náttúruafla og afkomu fólks
 - Baráttan við sand, jökla, sjó
 - Hvernig fólk lifir í harmóníu við náttúruna
 - Hvernig fólk lifir af náttúrunni
- Loftslagsbreytingar
 - Merkin um þær
 - Áhrif þeirra á mannlífið og afkomu fólks

Næstu skref í þessum draumi

- Á Suðurlandi
 - Taka ákvörðun hvort út í þetta verður farið
 - Gerist vonandi nú á haustdögum
- Á Íslandi
 - Vinna saman
 - Svæðin
 - Ferðapjónusta - fræðimenn
 - Styrkja hvert svæði
 - Vinna að heildstæðri markaðssetningu og viðurkenningu frá UNESCO

Ef til vill er þetta
raunhæfur draumur